

Cyflwyniad gan **Syr David Henshaw**

At: Y Gwir Anrh John Hutton AS
Ysgrifennydd Gwladol dros Waith a Phensiynau

Ym mis Chwefror, gwnaethoch ofyn i mi arwain y broses o ailgynllunio'r system cynnal plant gyda'r cylch gorchwyl canlynol:

- pa un yw'r ffordd orau o sicrhau bod rhieni yn cymryd cyfrifoldeb ariannol dros eu plant pan fyddant yn byw ar wahân;
- y trefniadau gorau ar gyfer cyflawni'r canlyniad hwn yn gost-effeithiol;
- yr opsiynau ar gyfer trosglwyddo i strwythurau a pholisïau newydd, gan gydnabod yr angen i ddiogelu lefel y gwasanaeth a gynigir i'r 1.5 miliwn o rieni â gofal ar hyn o bryd.

Gwnaethoch ofyn i mi gyflwyno adroddiad cyn toriad seneddol yr haf. Bu hon yn amserlen dynn iawn, nad oedd yn ddigonol i ganiatáu proses ailgynllunio lawn ond yn hytrach nodi cyfeiriad saernïaeth polisi newydd, trefniadau sefydliadol newydd a chynlluniau ar gyfer y broses drosglwyddo. Erys llawer i'w wneud, ond rwyf yn ffyddiog bod yr argymhellion a gynigaf yn yr adroddiad hwn yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer system llawer mwy effeithiol yn y dyfodol.

Rwyf wedi dod i'r casgliad bod angen newid sylfaenol yn y modd y trefnir cynnal plant yn y wlad hon. Mae'r system bresennol yn rhoi tasg amhosibl i'r wladwriaeth. Yn fy adroddiad, ymdriniaf â materion mewn tri maes craidd:

- plant;
- cyfrifoldebau;
- cydymffurfio.

Yn sylfaenol, mae'r wladwriaeth yn cymryd rhan yn y drefn cynnal plant er mwyn sicrhau lles plant. Mae rhieni yn gyfrifol am eu plant a dylent allu cymryd cyfrifoldeb am wneud eu trefniadau eu hunain. Lle na allant gytuno neu lle na fyddant yn cytuno, mae angen i'r wladwriaeth allu ymyrryd a sicrhau y caiff y plant gymorth ariannol. Os bydd rhieni yn ceisio osgoi eu cyfrifoldeb, yna mae rhan gan y wladwriaeth i'w chwarae i sicrhau cydymffurfiaeth. Mae gan blant yr hawl i gael cymorth priodol ac mae'n rhaid i'r wladwriaeth ddarparu gwasanaethau i ategu arfer yr hawl honno ar eu rhan.

Mae nifer o newidiadau polisi sylfaenol yn deillio o'r ymagwedd hon tuag at blant, cyfrifoldebau a chydymffurfio. Ymhlith y rhain mae galluogi pob rhiant i arfer eu cyfrifoldebau, p'un a ydynt yn cael budd-daliadau ai peidio. Yn gysylltiedig â hyn, dylid caniatáu i fwy o rieni sy'n cael budd-daliadau gadw'r gynhafiaeth a gânt: byddai hyn yn gwneud cyfraniad mawr i gyflawni amcan y Llywodraeth o ran tlodi plant.

Mae'n rhaid i'r trefniadau sefydliadol i ategu'r ymagwedd hon weithio ac mae'n rhaid gweld eu bod yn gweithio. Mae'r newidiadau polisi yn creu heriau cyflwyno newydd. Felly rwyf yn cynnig dirwyn yr Asiantaeth Cynnal Plant bresennol i ben, gyda chorff gweddilliol er mwyn sicrhau yr eir ar drywydd dyledion presennol. Dylid sefydlu'r sefydliad newydd, sy'n canolbwyntio ar les plant a gorfodi cyfrifoldebau, i ddechrau o'r newydd ac ni ddylai anawsterau systemau o'r gorffennol cael eu trosglwyddo i'r sefydliad newydd. Bydd gorfodi cyfrifoldebau yn un o elfennau allweddol y trefniadau newydd ac nid oes rheswm pam na all roi llawer mwy o bwyslais ar hyn yn gyflym o fewn strwythur yr Asiantaeth Cynnal Plant bresennol. Yn wir, dechreuwyd ar hyn o dan yr arweinyddiaeth newydd yn yr asiantaeth bresennol.

Yn y cam nesaf, mae llawer i'w wneud, a chynigiau y dylid sefydlu Bwrdd Rhaglen a fyddai'n gyfrifol am gynllunio a chyflwyno'r newidiadau. Dylai fod cynrychiolaeth eang ar y Bwrdd, gan roi pwyslais arbennig ar sgiliau o ran cynllunio sefydliadau o safon sy'n addas at y diben yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat. Dylid creu swyddfa i gefnogi'r Bwrdd gyda sgiliau traws-sector tebyg. Bydd cynllunio a chreu'r saerniaeth sefydliadol gywir, canolbwyntio ar gwsmeriaid a systemau cyflwyno effeithiol ac effeithlon yn hanfodol er mwyn sicrhau llwyddiant y sefydliad newydd yn y dyfodol.

Mae lles y plentyn, gyda'r rhieni yn cymryd y prif gyfrifoldeb, wrth wraidd yr ymagwedd gyffredinol hon. Os na fyddant yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb, bydd y wladwriaeth yn cymryd camau i sicrhau cydymffurfiaeth. Mae polisi cynnal plant wedi'i ddiwygio'n fynych ond nid yw hyn wedi cyflawni dros blant. Ni allwn barhau ar y trywydd hwn. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno cyfle gwirioneddol i newid y mae'n rhaid gafael ynddo a'i wireddu er mwyn creu system cynnal plant sy'n addas at yr 21ain ganrif.

Hoffwn ddiolch yn arbennig i'r tîm Ailgynllunio, cydweithwyr ar draws y llywodraeth, gan gynnwys y rhai yn yr Asiantaeth Cynnal Plant, yr Adran Gwaith a Phensiynau a'r holl randdeiliaid sydd wedi cyfrannu cymaint drwy gymryd rhan mewn trafodaethau, seminarau a chyflwyniadau.

A handwritten signature in black ink that reads "D. Henshaw". The signature is written in a cursive style with a horizontal line underlining the name.

Syr David Henshaw
Gorffennaf 2006